

Utvärdering av vården vid depression och ångestsyndrom

2019

Den psykiska ohälsan fortsätter att öka, framför allt bland barn och unga. Fler får vård och behandling men trots det växer köerna. Både inom vården till barn och unga och till vuxna finns det brister och stora regionala skillnader. Det visar Socialstyrelsens utvärdering av vården vid depression och ångestsyndrom, som utgår från de nationella riktlinjerna inom området.

Vad är depression och ångestsyndrom?

Depression och ångestsyndrom tillhör de stora folksjukdomarna och drabbar människor i alla åldrar. Mer än var tredje kvinna och nästan var fjärde man insjuknar någon gång i livet i en depression. En fjärdedel av befolkningen drabbas någon gång av ett ångestsyndrom. Många personer är i arbetsför ålder, vilket gör att dessa diagnoser, tillsammans med anpassningssvårigheter och reaktion på svår stress, orsakar drygt 40 procent av alla sjukskrivningar.

Fler unga vårdas för depression och ångestsyndrom

Utvärderingen visar att antalet barn och unga som vårdas inom psykiatri har ökat under de senaste tio åren. Som en konsekvens av detta har även förskrivningen av antidepressiva läkemedel ökat, även om andelen som behandlas med läkemedel inte har förändrats.

Psykisk ohälsa är ofta långvarig

Den psykiska ohälsan tenderar att bli långvarig. 30 procent av de unga som nydiagnostiserades med depression eller ångestsyndrom år 2008 var fortfarande i behov av psykiatrisk vård tio år senare. Drygt hälften behandlades med läkemedel.

Resultaten visar dessutom att unga, som tidigt diagnostiseras med depression eller ångestsyndrom, får svårare att etablera sig i arbets- och vuxenlivet. Tio år efter diagnos stod nästan var

fjärde person utanför arbetsmarknaden eller var beroende av ekonomiskt bistånd.

Tidiga insatser behöver utvecklas

Ökningen av psykisk ohälsa bland barn och unga ställer stora krav på barn- och ungdomspsykiatrin men också på elevhälsan, ungdomsmottagningarna och andra delar av primärvården. Utvärderingen visar att det behövs en fortsatt utbyggnad av den så kallade "första linjen", psykiatrisk primärvård för barn och unga. Organisationen av första linjen ser mycket olika ut i landet. På många håll finns uppenbara brister.

Väntetiderna är långa, och för att minska dessa behövs det personal med relevant kompetens. Därför är framtida personalförsörjning en central fråga.

Brister även i vården av vuxna

Det finns även brister när det gäller vården till vuxna personer. En snabb och korrekt diagnos är en förutsättning för en god vård och den diagnostiska processen behöver förbättras. Fler verksamheter borde använda strukturerade bedömningsinstrument, genomföra somatiska undersökningar samt uppmärksamma eventuell beroendeproblematik i samband med diagnostisering. Resultaten tyder på att tillgången till psykologisk behandling är ojämnt fördelad över landet och att behoven inte tillgodoses på alla håll.

Fler områden som behöver förbättras

- Uppmärksamma den somatiska sjukligheten
- Uppmärksamma och behandla beroendeproblematik
- Ett mer aktivt suicidförebyggande arbete
- Fortsätta utvecklingen av psykopedagogiska insatser
- Öka tillgången till psykologisk behandling

- Minska förskrivningen av bensodiazepiner
- Öka stödet till närstående
- Bättre datakällor för att kunna följa upp området.

Vad är nationella riktlinjer och utvärderingar?

Nationella riktlinjer och utvärderingar består av rekommendationer, indikatorer, målnivåer och utvärderingar. De vänder sig i första hand till beslutsfattare och verksamhetsledningar på alla nivåer, men kan också vara till nytta för yrkesverksamma, patientföreningar och media. Utvärderingarna visar i vilken grad regionerna arbetar i enlighet med rekommendationerna i riktlinjerna och vad som behöver förbättras.

År 2017 reviderade Socialstyrelsen de nationella riktlinjerna för vård vid depression och ångestsyndrom. I samband med detta reviderades också tillhörande indikatorer och målnivåer.

Besök vår webbplats för mer information

Mer information om utvärderingen finns på Socialstyrelsens webbplats, www.socialstyrelsen.se.